

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

3-son (4- jild)

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 3 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Ҳожаев Азизхон Саидалоҳонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудир;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Қаюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохидат Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Караматдиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

Содиқова Шоҳида Мархабобевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сейтов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Hamroyev Asliddin Umed o'g'li

“GULSHANUL MULUK” (“SHOHLAR GULSHANI”) ASARI – MANG'ITLAR HUKMRONLIGI DAVRI MUARRIXLIGI NAMUNASI 13-18

Bazarbayeva Shohsanam Muratovna

SIRDARYO VILOYATIDA VETERINARIYA SOHASIGA OID ISLOHOTLAR (XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARI) 19-23

Asadova Dilnoza Innatovna

O'ZBEKISTONDA RAQS SAN'ATI SOHASIDA KADLAR TAYYORLASH MASALASI TARIXI VA BUGUNI 24-28

Ҳайитов Умед Яҳёевич

ЎЗБЕКИСТОН ССР МУВАҚҚАТ ИНҚИЛОБИЙ ҚЎМИТАСИ (МАРКАЗИЙ РЕВКОМ)НИНГ ТАШКИЛ ТОПИШИ ВА ФАОЛИЯТИ 29-34

Омонова Сарвиноз Ориф қизи

ЎЗБЕКИСТОНДА СОВЕТ ДАВРИДА ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ВА СПОРТНИНГ ҲОЛАТИ... 35-42

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Алимханова Нигора Алимхановна

ТОВАР-МОДДИЙ ЗАХИРАЛАР АУДИТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ 43-52

Маҳмудова Дилафруз Hasanovna

KORPORATIV BOSHQARUVNING AYRIM NAZARIY JIHATLARI 53-60

Toxirov Akbarxon Toirxon o'g'li

SANOAT KORXONALARIDA IQTISODIY XAVFSIZLIKNING EKONOMETRIK MODELASHTIRISH 61-69

Меҳмоналиев Улугбек Эркинжон угли

СУЩНОСТЬ ОРГАНИЗАЦИИ СЛУЖБЫ ВНУТРЕННЕГО АУДИТА НА ПРЕДПРИЯТИЯХ . 70-75

Паязов Мурод Максудович

“ЎЗБЕКИСТОН ТЕМИР ЙЎЛЛАРИ” АЖДА ТРАНСФОРМАЦИЯЛАШ ЖАРАЁНЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРИШ МЕТОДИКАСИ 76-86

Шадибекова Дилдор Абдурахмановна

ЛОГИСТИЧЕСКИЙ РЫНОК УЗБЕКИСТАНА И ПРОБЛЕМЫ ЕГО РАЗВИТИЯ 87-92

Malikova Dilrabo, Khudoiberdieva Maftunabonu

INNOVATIVE HR MANAGEMENT: NECESSITY AND METHODS OF APPLICATION 93-99

Мамажоновна Одинахон Алишер қизи

КОРХОНАЛАР БОШҚАРУВИДА ИННОВАЦИЯЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ЖАРАЁНЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ 100-106

Nozimov Eldor Anvarovich

ELEKTRON TIJORATNI RIVOJLANISHDA O'ZBEKISTON VA HORIIY DAVLATLARNING O'RNI 107-115

Буранова Жазира Эргаш қизи

ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ НА ИНКЛЮЗИВНЫЙ РОСТ ГОСУДАРСТВА 116-120

<i>Худойназаров Фахритдин Хаитович</i> КИЧИК БИЗНЕС ВА ХУСУСИЙ ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИДА РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИНГ ИҚТИСОДИЙ АҲАМИЯТИ	121-127
<i>Бахтиёрлов Бобур Баходир ўғли</i> ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ РЕСУРСЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ВА БАНК ЛИКВИДЛИГИНИ БОШҚАРИШНИНГ МЕТОДОЛОГИК АСОСЛАРИ	128-136
<i>Isomitdinova Gulbaxor Kurbonaliyevna</i> O'ZBEKISTON SHAROITIDA INVESTITSIYA RISKLARINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	137-145
<i>Yuldashev Shadiyor Shuxrat o'g'li</i> OLIV TA'LIM O'QUV JARAYONLARIDA ZAMONAVIY VEB TEXNOLOGIYALARI INTEGRATSIYASI	146-150
<i>Baxtiyorov Asrorbek Azizjon o'g'li</i> TIJORAT BANKINING KREDIT SIYOSATI ASOSLARI, UNING IQTISODIY MOHIYATI	151-159
<i>Saidov Shohruh Mirzo</i> SOCIO-ECONOMIC ANALYSIS OF CONDITIONS OF DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS	160-169
<i>Kunduzova Kumrixon Ibragimovna</i> IQTISODIY RIVOJLANISHNING HOZIRGI BOSQICHIDA XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLAR FAOLIYATIDAGI JORIY AKTIVLAR TUSHUNCHASI VA UNING O'RNI	170-177
<i>Inomjon Matkarimov</i> AGROKIMYO BIOKIMYO XIZMATLARI IJTIMOIV IQTISODIY SAMARADORLIGINI TA'MINLASHNING SWOT TAHLILI	178-183
09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ	
<i>G'aybullayev Otabek Muxammadiyevich</i> JAMIYATDA ESTETIK MADANIYAT RIVOJLANISHINING FALSAFIY ASOSLARI	184-189
<i>Masharipova Gularam Kamilovna</i> MAHMUD IBN MUHAMMAD IBN UMAR AL-CHAG'MINIYNING «AL-MULAXXAS FI-L-HAY'A» RISOLASINING NUSXALARI VA QOZIZODA RUMIYNING SHARHI	190-198
<i>Абдуллаханова Гулбахор Саттаровна</i> ФИЛОСОФСКИЕ ВЗГЛЯДЫ ИБН СИНО И ИХ РОЛЬ В УКРЕПЛЕНИИ ДУХОВНО- ЦЕННОСТНЫХ ОСНОВ СОВРЕМЕННОГО РАЗВИТИЯ ЦИВИЛИЗАЦИИ	199-206
<i>Urinov Xushnudjon Abdulomitovich</i> TA'LIM VA KASB-HUNAR ISLOHOTLARI GENEZISI: KASBIY FAOLIYAT VA MEHNATGA MUNOSABATNING TARIXIY SHAKLLANISHI	207-220
<i>Азизкулов Акрам Абдурахмонович</i> ШАРҚШУНОС УИЛЬЯМ ЭРСКИН ТАДҚИҚОТЛАРИДА БОБУРИЙЛАР СУЛОЛАСИ ТАРИХИНИНГ ЁРИТИЛИШИ	221-227
<i>Kenjayev Ulug'bek Muratovich</i> BEFARQLIK HAQIDAGI FALSAFIY FIKRLAR RIVOJI	228-232
<i>G'aybullayeva Laylo Safarboyevna</i> MAHALLADA YOSHLAR SIYOSIY FAOLLIGINI OSHIRISHDA IJTIMOIV-FALSAFIY RIVOJLANISH MASALALARI	233-238

<i>Хо'janova Tamara Jo'raevna</i> YOSHLAR MA'NAVİYATIGA TAHDID VA ULARDAN O'ZINI ONGLI HIMOYA QILISH KO'NIKMALARI	239-245
<i>Jabborova Saodat Sattorovna</i> MA'NAVİY SALOHİYATNING IJTIMOİY TARAQQIYOT MANBAI SIFATIDA XUSUSIYATLARI	246-252
<i>Xusanov G'olib Elmurodovich</i> O'ZBEK OILALARINING RIVOJLANISHIDA AXLOQIY TAFAKKUR MASALALARI	253-257
<i>Агзамходжаева Шахноза Саидматмабевна</i> МУСУЛЬМАНСКОЕ БОГОСЛОВИЕ, СВЯЩЕННЫЙ КОРАН И ТВОРЧЕСТВО НАВОИ В КОНТЕКСТЕ ФИЛОСОФСКОЙ КОМПАРАТИВИСТИКИ	258-265
<i>O'razov Bobir Baxtiyorovich</i> IJTIMOİY DAVLATNING NAZARIY VA METODOLOGIK ASOSLARI: VUJUDGA KELISH SHARTLARI, BELGILARI VA FUNKSIYALARI	266-270
<i>Qunishev Ulug'bek Ulashevich</i> NEMIS KLASSIK FALSAFASIDA JAMIYAT RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI AXLOQIY VA ESTETIK OMILLAR	271-275
<i>Турдибоев Бозор Худойбердиевич</i> ЦИВИЛИЗАЦИЯЛАР ТАРИХИЙ ЯХЛИТЛИК НАМОЁН БЎЛИШ ШАКЛЛАРИ СИФАТИДА	276-282
<i>Kenjayeva Dilrabo Rominovna</i> MARKAZIY OSIYO MUTAFAKKIRLARI TA'LIMOTIDA O'ZLIKNI ANGLASH TUSHUNCHASI VA UNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	283-287
<i>Azamatova Gulrukh Islom qizi</i> SOCIOCULTURAL ASPECTS IN KARL POPPER'S PHILOSOPHY IN THE CONTEXT OF MODERN EDUCATION	288-293
<i>Тошпулатова Ширин Мухиддиновна</i> ЭТИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ГРАЖДАНСКОЙ СЛУЖБЫ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	294-302
<i>Yuldasheva Dilorom Yuldashevna</i> SCIENTIFIC ATTITUDE TO CONSCIOUSNESS AND ITS INFLUENCE ON THE FIELD OF EDUCATION	303-307
<i>Bekchanov Xudoybergan O'rinovich, Yusupova Firuza Hajiboy qizi, Yuliyeva Sohiba Shuhrat qizi</i> МАКТАВГАЧА YOSHDAGI КАТТА GURUH TARBIYALANUVCHILARDA IJTIMOİY VA KOMMUNIKATIV QOBILYATNING RIVOJLANISHI	308-314
10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ	
<i>Ткебучава Ирина Георгиевна</i> ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ ПРИ ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ	315-320
<i>Ikromxonova Firuza Ikromovna, Jazira Nursultanqizi</i> TIPOLOGIK TAHLIL - KOMPOZITSIYA VA JANR (TARIXIY ASARLAR MISOLIDA)	321-327

<i>Ashurova Maftuna Asqar qizi</i> LINGUACULTURAL PECULIARITIES OF THE CONCEPT “HAPPINESS” IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES	328-334
<i>Mustafayeva Saodat Burxanovna</i> SALIM ASHUR SHE’RLARIDA LINGVOMADANIY BIRLIKLAR VOSITASIDA VOQELIKNI BADIY TALQIN ETISH	335-340
<i>Abdulxayeva Nodirabegim Ixtiyorjon qizi</i> DRAMATIK ASARLARNI TARJIMA QILISHDA LEKSIK-SEMANTIK, LINGVOKULTUROLOGIK MASALALAR	341-346
<i>Xajiyeva Dilfuza Adambayevna</i> FOLKLOR VOSITALARINING ZAMONAVIY ADABIYOTDAGI O’RNI VA O’RGANILISHI	347-351
<i>Jumanova Sevara Xolmurod qizi</i> KIYIM KECHAK NOMLARI TILNING BOYISH MANBAI SIFATIDA	352-356
<i>Hojaliyev Ismail Tadjibayevich, Ismailova Sayyora Tolkinovna</i> MATN NAZARIYASINING SHAKLLANISHI	357-366
<i>Abdullaev Ulmasbek Khairullayevich</i> LITERARY WORKS AS THE MOST IMPORTANT AND WELL-ACCLAIMED COMPONENTS OF THE CULTURAL HERITAGE OF THE NATION	367-370
<i>Maxmudova Fotima Maqsud qizi</i> TYPES OF MEDIA TEXT LANGUAGE	371-375
<i>Maxmudova Zuhra Maqsud qizi</i> BADIY TARJIMANING TILSHUNOSLIKDAGI AHAMIYATI	376-380
<i>Davronova Zulfiya Boboyevna</i> UZBEK- FRENCH RELATIONS AS A BINDING PART OF INTERNATIONAL CULTURAL AND HISTORICAL EXPERIENCE	381-386
<i>Hakimova Dilrabo Yo’ldoshovna</i> TERMINOLOGIYA SOHASINING TARIXI VA DOLZARB MUAMMOLARI XUSUSIDA	387-392
<i>Мадрахимов Тулибай Абдукаримович</i> СЎЗЛАШУВ НУТҚИНИНГ ТИЛ ФУНКЦИОНАЛ ВАРИАНТЛАРИ ОРАСИДА ТУТГАН ЎРНИ	393-395
12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР	
<i>Ergashev Ikrom Abdurasulovich</i> SOLIQ INTIZOMINI BUZISH BILAN BOG’LIQ HUQUQBUZARLIKLAR UCHUN JAVOBGARLIKNING AYRIM JIHATLARINING ILMIY-NAZARIY TAHLILI	396-402
<i>Куатбек Гулнар Куатбековна</i> ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ТРАНСПАРЕНТНОСТИ ПРЕДСТАВИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ МЕСТНОЙ ВЛАСТИ	403-409
<i>Jurayev Dilmurot Mukhtarovich</i> ANALYSIS OF THE LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN ON ALTERNATIVE RESOLUTION OF DISPUTES ARISING FROM ADMINISTRATIVE AND PUBLIC LEGAL RELATIONS	410-415

<i>Mirakhmedova Fazilat Khokim kizi</i> CRIMES OF MANUFACTURING AND SELLING PHARMACEUTICALS IN A WAY TO DANGER THE LIVES AND HEALTH OF INDIVIDUALS (Evaluation of Türkiye and Uzbekistan legal system)	416-428
<i>Касимов Нодиржон Содикжонович</i> ҚАСДДАН ОДАМ ЎЛДИРИШ ЖИНОЯТЛАРИНИНГ УМУМИЙ ВИКТИМОЛОГИК ПРОФИЛАКТИКАСИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ	429-438
<i>Кутыбаева Елизавета Дуйсенбаевна, Есенбаев Джанибек Таирович</i> ЭКОЛОГИК ТУСДАГИ ФАВҚУЛОДДА ВАЗИЯТЛАРДАН МУҲОФАЗА ҚИЛИШНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	439-445
<i>Джалилов Сардор Шавкатович</i> ҲУҚУҚ МАНБАЛАРИ ВА НОГИРОНЛИГИ БЎЛГАН ШАХСЛАРНИНГ ҲУҚУҚЛАРИНИ КОДИФИКАЦИЯ ҚИЛИШ ЖАРАЁНИ	446-453
13.00.00 - ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ	
<i>Mirzayev Qodir Toirovich</i> ZAMONAVIY XOR SAN'ATI TA'LIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	454-458
<i>Васильченко Ольга Анатольевна</i> ИСТОРИЯ И МЕТОДОЛОГИЯ РАЗВИТИЯ ВОКАЛЬНО-ХОРОВОГО ИСКУССТВА В УЗБЕКИСТАНЕ	459-463
<i>Эрназаров Алишер Эргашевич, Бекмурадов Зариф Хуррамович</i> ЎҚУВ МАШҒУЛОТЛАРИНИНГ МОДУЛЛИ ВА ЛОЙИХАЛАШТИРИЛГАН ТУРЛАРИ ҲАМДА АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ	464-470
<i>Mattiyeva Feruza Begmatdulobovna</i> TARJIMONLIK MALAKASINI SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLINGVISTIK VA DIDAKTIK XUSUSIYATLARI	471-477
<i>Jurayev Bobomurod Tojiyevich</i> ABU ALI IBN SINO QARASHLARIDA TA'LIM-TARBIYA MASALALARI	478-482
<i>Umurova Ma'rifat Yoshiyevna</i> XALQ QO'SHIQLARI VATANPARVARLIK TUYG'USINI RIVOJLANTIRISH VOSITASI SIFATIDA	483-486
<i>Raxmanova Dildora Abdulxamid qizi</i> INGLIZ TILIDA AKADEMIK YOZUV TUSHUNCHASI VA UNING TALABALAR ILMIY FAOLIYATIDAGI AHAMIYATI	487-492
<i>Rajabiy Aziz Xasanovich</i> VOKAL ARTISTI FAOLIYATIDA SAHNA MAHORATINING O'RNI	493-497
<i>Omanov Rashid Sherqobilovich</i> O'QUVCHILARDA EKOLOGIK TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISH JARAYONLARINI TO'G'RI TASHKIL ETISH	498-501
<i>Салимов Ақром Хайитович</i> БЎЛАЖАК ЎҚИТУВЧИЛАРДА ОИЛА, МАҲАЛЛА ВА МАКТАБ ҲАМКОРЛИГИНИ АМАЛГА ОШИРИШНИНГ АФЗАЛЛИКЛАРИ	502-507
<i>Mamatmurodov Sharofjon Khudoyarovich</i> TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING O'RNI.....	508-514

<i>Ли Екатерина Владимировна</i> СИНЕРГЕТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ИННОВАЦИЙ И ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	515-523
<i>Ахмедова Нафиса Исаходжаевна, Азаматов Абдулло Исахўжа ўғли, Лутфуллина Румия Анваровна</i> ЁШ ТЕННИСЧИЛАРНИНГ ЖИСМОНИЙ ТАЙЁРГАРЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ҲАРАКАТЛИ ҲИЙНЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ	524-533
<i>Очилова Мехрибон Суратовна, Хамроева Феруза Асроровна</i> АНАЛИЗ СОВРЕМЕННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПЛАТФОРМ И ИХ КЛАССИФИКАЦИЯ	534-541
<i>Амонов Mirjon Namozovich</i> ИЖТИМОИЙ ПЕДАГОГИК FAOLIYAT VA UNING ASOSIY FUNKSIYALARI	542-547
<i>Sharipov Habibullo Abduqahhorovich</i> TALABALARNING IJODKORLIGINI RIVOJLANTIRISHDA MUSTAQIL TA'LIMNING O'RNI VA AHAMIYATI	548-552
<i>Yaxiyaxonova Muxiba Maxmudjonovna</i> RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING IT SAVODXONLIGINI OSHIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	553-560
<i>Xakimova Gulshan Abduxalilovna</i> JISMONIY TARBIYA VOSITALARI ORQALI YOSH BOLALARNI SIFATLARINI TARBIYALASH	561-565
<i>Nazarov Rustam Irkinovich</i> TECHNOLOGY FOR DEVELOPING COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS IN HIGHER TECHNICAL EDUCATION FIELDS (IN THE EXAMPLE OF ENGLISH LANGUAGE)	566-570
<i>Muqimova Fotima Abduqaxor qizi, Muqimova Zuxra Abduqahor qizi</i> CHIZMACHILIK DARSLARIDA O'QUVCHILARNING GRAFIK SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISHDA O'YINLI TEXNOLOGIYALADAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI	571-576
<i>Sulaymanova Dildora Nazarovna, Giyasova Shaxnoza Abdurafikovna</i> BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING KREATIV TAFAKKURINI LOYIHAGA ASOSLANGAN O'QITISH VOSITASIDA RIVOJLANTIRISH MODELI	577-585
<i>Usmonova Matluba Nosirovna</i> O'QUVCHILARDA MILLIY VA UMUMINSONIY QADRIYATLARNI TARBIYALASH METODIKASINING KREATIV PEDAGOGIK YONDASHUVI	586-590
<i>Ustaev Abdurazzoq Qurbonovich</i> MILLIY KURASH SPORT TURINING FUNKSIYALARI VA MAQSADGA ERISHISHDAGI VOSITALARI	591-596
<i>Shoimqulova Nigina Xolmurodovna, Yadigarova Sitara Bahromovna</i> ADDRESSING CHALLENGES IN TEACHING ENGLISH IN CENTRAL ASIAN COUNTRIES: A SCHOLARLY EXAMINATION	597-603
<i>Yeshanov Marat Urazaliyevich</i> INGLIZ TILINI O'QITISHDA BO'LAJAK CHET TILI O'QITUVCHILARINING KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA PRAGMATIKANING AHAMIYATI LANGUAGE]	604-616

Tursunova Shahnoza Bekchanovna

JAMOATCHILIK FIKRINI SHAKLLANTIRISHDA JAMOATCHILIK BILAN ALOQALARNING
O'RNATISH 617-622

Atoyeva Gulshoda Rabimovna

OILADAGI ZO'RAVONLIKNING O'SMIR XULQIGA PSIXOLOGIK TA'SIRI 623-628

Musinova Ruxshona Yunusovna, Qurbonova Aziza Davlat qizi

JABRLANUVCHI SINDROMI, UNING ASOSIY SABABLARI VA BELGILARI 629-635

Jamolova Mokhigul Bakhtiorovna

METHODS OF DEVELOPING THE CRITICAL THINKING ABILITY OF PRIMARY CLASS
STUDENTS THROUGH FAIRY TALES 636-641

Худойназаров Фахритдин Хаитович

Термиз иқтисодиёт ва сервис университети магистранти

Э-маил: faxriolam@gmail.com

КИЧИК БИЗНЕС ВА ХУСУСИЙ ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИДА РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИНГ ИҚТИСОДИЙ АҲАМИЯТИ

Аннотация. Ушбу мақолада кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик фаолиятида рақамли технологияларнинг иқтисодий аҳамияти ҳақида сўз юритилиб, иқтисодиёт фани мутахассисларнинг қарашлари ва хориж тажрибалари ўрганилган. Унда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик фаолиятида рақамли технологияларнинг иқтисодий аҳамияти ва уларнинг ечимлари ҳақида илмий-услубий, амалий таклиф ва тавсиялар келтирилган.

Калит сўзлар: кичик бизнес, тадбиркорлик, хусусий тадбиркорлик, иқтисодий кўрсаткич, кичик корхоналар, бизнес фаолияти, рақамли технологиялар, бизнес жараёнлар, бизнесни рақамлаштириш, барқарор ривожланиш.

Khudaynazarov Fakhritdin Khaitovich

Termez University of Economics and Service, master's student

THE ECONOMIC SIGNIFICANCE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE ACTIVITIES OF SMALL BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP

Abstract. This article explores the economic importance of digital technologies in the activities of small businesses and private entrepreneurship. It encompasses scholarly-methodological and practical suggestions and recommendations on the economic significance of digital technologies in small business operations and private entrepreneurship, along with their solutions.

Keywords: small business, entrepreneurship, private entrepreneurship, economic indicator, small enterprises, business activity, digital technology, business processes, business digitalization, sustainable development.

Худайназаров Фахритдин Хайтович

Термезский университет экономики и сервиса, магистрант

ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МАЛОГО БИЗНЕСА И ЧАСТНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

Аннотация. В данной статье рассказывается об экономической значимости цифровых технологий в деятельности малого бизнеса и частного предпринимательства, а также изучены взгляды специалистов в области экономики и зарубежный опыт. Она включает научно-методические и практические предложения и рекомендации по экономической значимости цифровых технологий в деятельности малого бизнеса и частного предпринимательства, а также их решения.

Ключевые слова: малый бизнес, предпринимательство, частное предпринимательство, экономический показатель, малые предприятия, деловая активность, цифровые технологии, бизнес-процессы, цифровизация бизнеса, устойчивое развитие.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI1Y2024N16>

Кириш. Мамлакатимиз иқтисодий тараққиётини қўллаб-қувватлаш учун маълумот тўплаш ва текшириш ҳар томонлама ва самарали иқтисодий бошқарув тизимини яратиш учун жуда муҳимдир. Оддий қилиб айтганда, самарали миллий иқтисодий бошқарув тизимининг асоси миллат тараққиёти стратегиясини шакллантириш учун маълумот тўплаш ва таҳлил қилишдан иборат. Рақамлаштириш жараёни иқтисодий ландшафтда ҳал қилувчи роль ўйнайди, трансмиллий корпорацияларнинг минтақавий ва миллий иқтисодиётга таъсири сезиларли даражада ошади. Иқтисодиётнинг рақамли томони тобора муҳим аҳамият касб этмоқда, чунки мамлакат иқтисодиёти ва жамияти сифатли ўзгаришларни бошдан кечирмоқда.

Замонавий технологиялар ва платформалар жисмоний шахслар ва корхоналарга ўзаро муносабатларда транзакцион харажатларни камайтириш ва давлат муассасалари ва хўжалик юритувчи субъектлар билан мустаҳкам алоқаларни ўрнатиш имконини беради. Шу сабабли, Президентимиз Ш.М.Мирзиёев Олий Мажлисга Мурожаатномасида: “Иқтисодиётнинг барча соҳаларини рақамли технологиялар асосида янгилашни назарда тутадиган рақамли иқтисодиёт миллий концепциясини ишлаб чиқишимиз керак”, деб таъкидлайдилар.[1]

Шу асосда “Рақамли Ўзбекистон – 2030» дастурини ҳаётга татбиқ этишимиз зарур. Натижада ЯИМни камида 30 фоизга ўстириш, коррупцияни кескин камайтириш имконини беради.[2]

Мамлакатимизда, 2023 йилнинг 10 ноябрида Президентимиз Ш.М.Мирзиёев томонидан “Кичик ва ўрта бизнесни молиявий қўллаб-қувватлаш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” номли фармони чиқарилган.[3] Ушбу фармон билан соҳага бир қатор янги ташаббуслар жорий этилган. “Тадбиркорликни ривожлантириш компанияси” акциядорлик жамияти 2024 йил 1 мартдан бошлаб тадбиркорлик субъектларига янги қўллаб-қувватлаш чораларини тақдим этади.

Мақолада кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик фаолиятида рақамли технологияларнинг афзалликлари ва кичик бизнесни бошқаришнинг рақамли иқтисодиётдаги аҳамияти, кичик бизнеснинг иқтисодий ўсишдаги ўрни ва рақамли технологияларни қабул қилишда дуч келадиган муаммолар ҳақида сўз юритилади.

Мавзуга оид адабиётлар таҳлили. Илмий адабиётларда рақамли технология ва кичик бизнес ҳақида кўплаб таърифлар ва талқинлар мавжуд. Барқарор иқтисодиётни яратишда рақамли технологиялардан фойдаланишнинг аҳамияти илмий далиллар билан қатъий тасдиқланади.

Академик С.С.Ғуломов рақамли технологияни, шахсий маълумотлардан фойдаланиш орқали барча манфаатдор томонларнинг эҳтиёжларини максимал даражада қондиришни таъминлайди, бу қониқиш ҳолати эса иқтисодиётга хос бўлиб, унинг ўзига хос хусусиятини белгилайдиган тизим сифатида деб, таърифлади.[4]

А.В. Кешелава, В.Г. Буданов, В.Ю. Румянцев ва бошқалар рақамли технологиянинг моҳиятини англатиш учун “гибрид олам” атамасини киритдилар. Уларнинг фикрича, “рақамли технология” “гибрид олам” контекстида ишлайди. [5]

В.И Ткач “рақамли технология”ни қуйидагича тавсифлайди: “Рақамли технология глобал, макро, мезо ва микро миқёсларни қамраб олувчи мураккаб тузилма бўлиб, унда алгоритмлар ва булутли инфратузилмалар, рақамли платформаларнинг кенг жорий этилиши фонида интеллектуал капиталдан фойдаланиш устувор вазифа ҳисобланади. Шунингдек, хавфсизлик ва уйғун бошқарув ёндашувларига эътибор қаратган ҳолда жамиятнинг ижтимоий-ахлоқий жиҳатларидаги ўзгаришларни ўз ичига олади. Бу иқтисодиёт жисмоний шахслар, корпорациялар ва товарлардан иборат кенг тармоқ

бўлиб, уларнинг барчаси жамиятнинг турли соҳаларида ялпи ички маҳсулотнинг барқарор ўсишига қаратилган.[6]

Г.Н. Андреева ва унинг ҳамкасблари буни қуйидагича таърифлайдилар: “Рақамли технология – бу техник ва рақамли форматда товарлар ва хизматларни яратиш, тарқатиш, сотиш ва улардан фойдаланиш билан боғлиқ иқтисодий муносабатларнинг ажралмас тармоғидир”.[7]

М.Никрем ва бошқаларнинг фикрича, рақамли иқтисодиёт деганда умумий иқтисодий маҳсулотнинг “рақамли” ресурслардан фойдаланиш орқали яратилган қисми деб тушунилади.[8]

Н.Г. Мўминов ва Г.М. Заҳиров иқтисодиётни рақамлаштириш ва электрон тижоратнинг ўсиши шароитида давлат харидлари тизимининг аҳамиятини таъкидладилар.[9]

Ж.К. Қамбаров ва Н.Ю. Маҳмудовалар: “Саноат иқтисодиёти телекоммуникация қоидаларини яратиш, техник стандартларни ўрнатиш, тадқиқот ва инновацияларни рағбатлантиришда асосий роль ўйнаганини таъкидлаб, бу тараққиёт, ўз навбатида, инновацион иқтисодиётнинг янги сегменти – рақамли бозорнинг пайдо бўлишига хизмат қилади”, деган таклифни билдирадилар.[10]

Тадқиқот методологияси. Мавзунини илмий тадқиқ қилишда тарихий-мантиқий таҳлил ва тадқиқотларни ўз ичига олган тизимли таҳлил, статистик таҳлил ва илмий абстракция каби ёндашувлар қўлланилган. Мақолада мамлакат миллий иқтисодиётидаги аҳамияти кўриб чиқилади. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик фаолиятида рақамли технологияларнинг иқтисодий аҳамияти мавзусини ўрганиш турли хил ёндашувлар, жумладан қиёсий таҳлил, иқтисодий таққослаш ва таҳлил қилиш, мантиқий фикрлашни ўз ичига олади.

Таҳлили ва натижалар. Рақамли иқтисодиёт кичик бизнеснинг иқтисодий ўсишида муҳим роль ўйнайди. Кичик бизнес инновацияларни ривожлантириш, иш жойларини яратиш ва рақобатни ривожлантириш орқали рақамли иқтисодиётда иқтисодий ўсиш билан ҳисса қўшишда ҳал қилувчи роль ўйнайди.

Рақамли иқтисодиётнинг ҳозирги босқичида кичик бизнес барқарорликка эришиш, иқтисодий ўсишни ошириш, аҳоли даромадлари ва фаровонлигини ошириш ва миллий иқтисодиётнинг ўсиш суръатларини тезлаштириш жуда муҳимдир. Бундан ташқари, кичик бизнес тадбиркорликни ривожлантириш ва янги ғоялар ва технологияларнинг ривожланиши учун платформа яратиш орқали давлатнинг иқтисодий қудратини кучайтиради.

Кичик бизнес ўзининг чаққонлиги ва мослашувчанлиги орқали янги бозорларга чиқиш, операцияларни соддалаштириш ва самарадорликни ошириш учун рақамли воситалар ва технологиялардан фойдалана олади ва шу билан умумий иқтисодий ландшафтга сезиларли таъсир кўрсатади.

Рақамли технологиялар ташкилотларда ахборот-технологик ечимларни интеграция қилишни, жараёнларни оптималлаштириш ва ривожлантириш учун имкониятларни кенгайтиришни ўз ичига олади. Иқтисодиётни рақамлаштиришда қуйидаги жиҳатларга алоҳида эътибор қаратмоқ лозим бўлади:

- бизнес-амалиётларда рақамли маълумотлардан фойдаланиш;
- маълумотларни узатиш ва сақлаш учун индивидуаллаштирилган инфраструктураларни, маҳаллий ёки булутли ҳолда яратиш;
- илғор ахборот тизимлари ва дастурларини жорий этиш;
- автоматлаштириш мақсадида дастурий иловалардан фойдаланиш;

- инфор­ма­цион тех­но­ло­гия­лар соҳа­си­да ташқи ман­ба­лар­дан му­та­хас­сис­лар экс­пер­ти­за­си­ни жалб қи­лиш;

- рақобатбардошликни ошириш;
- инновацияларни кучайтириш;
- операция самарадорликни ошириш;
- бозор имкониятларини кенгайтириш;
- ҳамкорлик ва тармоқни ривожлантириш;

Рақамли технологияларни қабул қилишнинг афзалликлари:

Рақамли технологиялар кичик бизнес ва тадбиркорларга кўплаб афзалликларни тақдим этади, жумладан:

Харажатларни камай­ти­риш: Бу­лут­ли ҳисоб­лаш, очиқ код­ли дастурий таъ­минот ва бошқа те­жам­кор ечим­лар кичик биз­нес­лар­га ИТ ин­фра­тузил­маси ва тех­ник хиз­мат кўр­са­тиш билан боғ­лиқ хара­жат­лар­ни ка­май­ти­риш им­ко­ни­ни бе­ра­ди.

Кенгайтирилган қулай­лик: Он­лайн плат­формалар маълумот­лар­га, ре­сурслар­га ва бозор­лар­га осон ки­риш­ни осон­лаш­ти­ра­ди, бу эса кичик биз­нес­лар­га бу­тун дунё бўй­лаб ми­жоз­лар ба­за­си­ни кенгайтириш им­ко­ни­ни бе­ра­ди.

Яхшиланган алоқа: Иж­ти­моий тар­моқ­лар, элек­трон поч­та мар­ке­тин­ги ва ви­део кон­фе­рен­ция ман­фаат­дор то­мон­лар ўр­та­си­да яхши му­ло­қот­ни таъ­мин­лай­ди, ҳам­кор­лик­ни кучай­ти­ра­ди ва саё­хат хара­жат­лар­ини ка­май­ти­ра­ди.

Кенгайтирилган маълумот­лар­ни таҳ­лил қи­лиш: Маълумот­лар таҳ­ли­ли кичик биз­нес­лар­га реал вақт ре­жи­ми­да истеъ­мол­чи­лар­нинг хат­ти-ҳа­ра­кат­лари, аф­зал­лик­лари ва тен­ден­ция­лари ҳақи­да­ги тушун­чалар асо­си­да он­гли қарор­лар қа­бул қи­лиш им­ко­ни­ни бе­ра­ди.

Операцияларни сод­да­лаш­ти­риш: Ав­то­мат­лаш­ти­риш ва рақам­лаш­ти­риш иш жа­раё­ни­ни бош­қариш­ни яхши­лай­ди, бу эса са­ма­ра­дор­лик­ни оши­риш­га ва ин­сон ха­то­лар­ини ка­май­ти­риш­га олиб ке­ла­ди.

Рақамли транс­фор­ма­ция билан боғ­лиқ му­ам­мо­лар:

Рақамли технологиялар то­мо­ни­дан тақ­дим этил­ган муҳим са­ло­ҳият­га қара­май, кичик биз­нес улар­ни қа­бул қи­лиш­да бир қатор тў­сиқ­лар­га дуч ке­ла­ди, маса­лан:

- тех­ник таж­ри­ба­нинг этиш­мас­ли­ги;
- мо­лия­вий ре­сурслар­нинг етар­ли э­мас­ли­ги;
- мав­жуд рақам­ли воситалар ҳақи­да чек­лан­ган ха­бар­дор­лик;
- ки­бер­хавф­сиз­лик таҳ­дид­лари билан боғ­лиқ ха­во­тир­лар;
- ян­ги тех­но­ло­гия­лар­ни мав­жуд тизим­лар билан ин­те­гра­ция­лаш­да қийин­чи­лик;
- рақам­ли тех­но­ло­гия­лар­ни му­ва­ф­фа­қият­ли қа­бул қи­лиш стра­те­гия­лари;

Ушбу қийин­чи­лик­лар­ни бар­тараф этиш учун кичик биз­нес қуйи­да­ги стра­те­гия­лар­ни қа­бул қи­лиши мум­кин:

- уму­мий биз­нес мақсад­лар­ига мос ке­ла­ди­ган са­ма­ра­ли рақам­ли стра­те­гия­ни ишлаб чиқариш;

- рақам­ли транс­фор­ма­ция учун зарур бўл­ган муҳим кў­ник­ма­лар­ни шак­лан­ти­риш учун ходим­лар­ни ўқитиш дастур­лар­ига сар­мо­я ки­ри­тиш;

- рақам­ли тех­но­ло­гия­лар бўй­ича ма­х­сус би­лим­га эга бўл­ган ташқи ҳам­кор­лар ёки ма­сла­хат­чи­лар билан ҳам­кор­лик қи­лиш;

- рақам­ли са­вод­хон­лик­ни оши­риш ва кичик биз­нес учун мо­лия­вий ёр­дам кўр­са­тиш­га қаратил­ган ҳу­ку­мат та­шаб­бусларидан фой­да­ланиш;

- ривож­ланаёт­ган рақам­ли тен­ден­ция­лар­га мос­ла­шиш учун та­ш­ки­лот­лар­да уз­лук­сиз ўр­ганиш ма­да­ния­ти­ни оши­риш;

Ҳукумат қуйидагиларга йўналтирилган сиёсатни амалга оширишни кўриб чиқиши керак:

- кичик бизнесга рақамли технологияларга сармоя киритишда ёрдам бериш учун мақсадли грантлар ва субсидиялар тақдим этиш;
- кичик бизнес арда аниқланган махсус бўшлиқларини қондириш учун мослаштирилган ўқув дастурларини таклиф қилиш;
- академия, саноат ва давлат идоралари ўртасидаги ҳамкорликни ривожлантириш учун давлат-хусусий шерикликни рағбатлантириш;
- кичик бизнесни зарарли ҳужумлардан ҳимоя қилиш учун киберхавфсизлик чораларини кучайтириш;

Келажакдаги тадқиқотлар рақамли технологиялар ва кичик бизнеснинг кесишиши билан боғлиқ қўшимча мавзуларни ўрганиши мумкин, масалан:

- сунъий интеллект (AI) ва машинани ўрганиш (ML) инновацияларни ривожлантириш ва кичик бизнесларда қарор қабул қилиш жараёнларини такомиллаштиришдаги ролини ўрганиш;
- блокчейн технологиясининг таъминот занжирини бошқариш ва кичик бизнесларда транзакция хавфсизлигига таъсирини таҳлил қилиш;
- рақамли технологияларга сармоя киритмоқчи бўлган кичик бизнеслар учун махсус ишлаб чиқилган турли молиялаштириш моделларининг самарадорлигини баҳолаш;
- турли соҳалардаги кичик бизнесларда рақамли етуклик ва ташкилий самарадорлик ўртасидаги муносабатни ўрганиш;

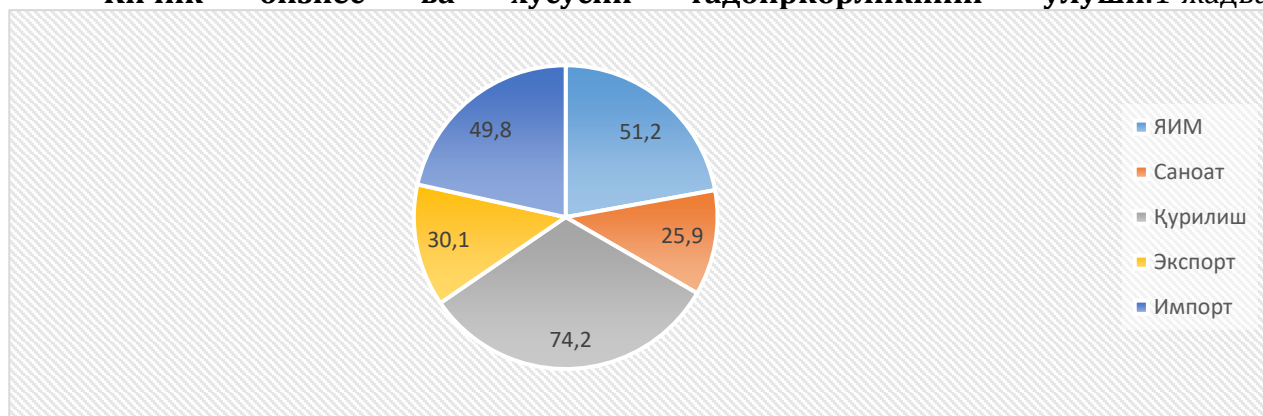
Ушбу муҳим муаммоларни ҳал қилиш орқали тадқиқотчилар ва сиёсатчилар кичик бизнес ва тадбиркорлар учун барқарор ўсиш ва ривожланишни таъминлайдиган янада инклюзив ва фаровон рақамли экотизимни яратишлари мумкин.

Рақамли иқтисодиётнинг кенгайишида асосий драйвер бу транзакция соҳасидаги кузатилган ўсишдир. Бу соҳа тараққий этган мамлакатларда ҳал қилувчи роль ўйнайди ва Ялпи Ички Маҳсулотнинг 70% дан ортиғига ҳисса қўшади.

Транзакция соҳаси ҳукумат бошқаруви, маслаҳат ва ахборот хизматлари, молия, улгуржи ва чакана савдо, шунингдек коммунал хизматлар, шахсий хизматлар ва ижтимоий хизматлар каби турли соҳаларни ўз ичига олади. Бу соҳанинг ўсиши ушбу хизматларнинг рақамлаштирилиши орқали амалга ошади, бу эса транзакцияларни янада самарали ва мақсадли равишда амалга оширишга имкон беради.

Қуйида Ўзбекистонда 2023 йилда, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг улушининг жадвал шаклида келтириб ўтамыз.

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг улуши.1-жадвал.

Манба: www.stat.uz маълумотлари асосида тайёрланди.

Кичик бизнесга рақамли трансформациянинг таъсирини қуйидаги фактлар билан изоҳлаш мумкин:

Кичик бизнесга рақамли трансформациянинг таъсири. 2-жадвал

№	Кўрсаткичлар
1	кичик компаниялар бозор талабларига мослашиши осонроқ кечади;
2	ишбилармонлик муҳитидаги узилишлар билан курашишда самаралироқ фойдаланилади;
3	кам миқдордаги сармоя билан ҳам муваффақиятли ишлай олади;
4	кичик бизнес катта бизнесга қараганда янада мослашувчанроқдир;
5	асосан маҳаллий ресурслардан фойдаланади;
6	иқтисодий тузилишнинг хилма-хиллигини оширишга ва иш ўринларини яратишга ёрдам беради;
7	инновацияни тижоратлаштириш натижасида юзага келадилар;
8	иқтисодийнинг маълум соҳаларига осон киради ва уларни тарқ этади;
9	тўғридан-тўғри ва кенгайтирилган оила аъзолари томонидан бошқарилади;
10	тадбиркорлик компанияси сифатида экспоненциал ўсишни тажриба қилишлари мумкин;

Манба: Муаллиф томонидан ишлаб чиқилган.

Юқорида санаб ўтилган фактлар шунингдек, кичик компаниялар ижтимоий хавфсизлик жамғармаларига зарарларни қоплаш, ишсиз қолган ходимларга ғамхўрлик қилиш ва ҳоказо масалаларда ёрдам сўраб оғирлашмаслигига сабаб бўлиб хизмат қилади. Аксинча, уларнинг иқтисодий ва молиявий барқарорлиги ва қониқарли даражадаги фойдалилиги жамиятнинг умумий иқтисодий кучини таъкидлайди ва унинг барқарорлиги ва ривожланишига ижобий таъсир кўрсатади.

Кичик бизнесда рақамлаштириш режаларини амалга ошириш ва муваффақият қозониш имкониятини яратиш учун рақамли билимга эга бўлиш зарур. Тадбиркор режаларни аниқлаб, ҳақиқатга айлантириши учун, қуйидагиларни:

- янги технологиялар,
- тақсимот каналлари,
- етказиб берувчилар,
- мижозлар ва уларнинг эҳтиёжлари,
- ишлаб чиқариш ва тарқатиш харажатлари,
- фойда чегараси,
- монополиялар,
- бозорнинг ҳукмрон “ўйинчилари”, уларнинг кучли ва кучсиз томонларини

билиши лозим бўлади.

Хулоса ва таклифлар. Рақамлаштириш бизнес моделларини ва бизнес рентабеллигини ошириш учун рақамли воситалардан фойдаланишни фаол ифодалайди. Бу бизнес жараёнларини яхшилаш ва ўсиш учун янги имкониятлар яратиш учун рақамли технологиялардан фойдаланишни ўз ичига олган рақамлаштириш ва рақамли трансформациянинг асосий жиҳатидир.

Тадқиқотчилар кичик бизнесда, рақамли маҳсулдорлик, етакчилик, маданият, ташкилотчилик, маълумотларни бошқариш, ички бозорга йўналтирилганлик концепцияси, малака ошириш, меҳнат унумдорлиги, иқтисодий ўсиш, инновациялар, инсон капитали каби рақамлаштиришнинг айрим сифатларини ўрганиб, бу ҳақда ижобий қарашларни билдирганлар.

Ривожланган мамлакатларнинг афзалликлари, йирик бизнес ва онлайн бизнес маркетингидан самарали фойдалангани ҳисобланади.

Юқорида келтирилган манбаларга асосланиб, рақамлаштириш кичик ва ўрта бизнеснинг маҳсулдорлик, сотиш, самарадорлик ва барқарорлик каби жиҳатларини яхшилаши мумкин бўлган муҳим омил деб айта оламиз.

Адабиётлар // Литература / References:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси.// “Халқ сўзи” газетаси, 2018 йил 29 декабрь.
2. O‘zbekiston respublikasi prezidentining farmoni. 2020 йил 5-октябрь, №ПФ-6079.“Рақамли Ўзбекистон – 2030” стратегиясини тасдиқлаш ва уни самарали амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”.
3. [ПФ-193-сон 10.11.2023.Кичик ва ўрта бизнесни молиявий қўллаб-қувватлаш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида \(lex.uz\)](#)
4. Gulyamov S.S. Raqamli iqtisodiyotda blokcheyn texnologiyalar: O'quv qo'llanma / 2021, - 126 б.
5. А. В. Кешелава, В. Г. Буданов, В. Ю. Румянцев [и др.]; Введение в “Цифровую” экономику / под общ. ред. А. В. Кешелава ; гл. “цифр.” конс. И. А. Зимненко. – ВНИИ Геосистем, 2017. - 28 с.
6. Ткач В.И. Учет и анализ производственных затрат в лесозаготовительной промышленности. Автореферат диссертации на соискание ученой степени к.э.н. Ростов на/Д, 1965.
7. Андреева Г.Н. Развитие цифровой экономики в России как ключевой фактор экономического роста и повышения качества жизни населения: монография/ Г.Н. Андреева [и др.]. – Нижний Новгород: Профессиональная наука, 2018. – 131 с.
8. Knickrehm M., Berthon V. and Daugherty P. Digital Disruption: The Growth Multiplier, Accenture, Dublin. 2016. [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://www.accenture.com/_acnmedia/PDF-4/Accenture-Strategy-Digital-Disruption-Growth-Multiplier.pdf (дата обращения: 01.05.2020).
9. Muminov N.G, Zakhirova G.M. The role of public procurement in the digitalization of the economy and adoption of e-commerce. St. Petersburg State Polytechnical University Journal. Economics Vol. 13, No. 2, 2020. P. 30-39. DOI: 10.18721/JE.13203.
10. Камбаров Ж.Х, Махмудова Н.Ж. Задачи управления рисками на предприятии // Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов, 2016. № 5. С. 88-89.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 3 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).